

Kalendarium

KRONIKI STOSUNKÓW REPUBLIKI FEDERALNEJ NIEMIEC Z EUROPEJSKIMI KRAJAMI SOCJALISTYCZNYMI

Styczeń-luty 1989

Styczeń

1 I W wywiadzie dla „Bild am Sonntag” minister ds. stosunków wewnątrzniemieckich Dorothee Wilms (CDU) dała wyraz oczekiwaniom, że ruch osobowy między RFN a NRD nadal będzie rozwijał się pomyślnie. Miniony rok był szczególnie owocny pod tym względem, gdyż przeszło 5 mln obywateli NRD odwiedziło Republikę Federalną. W liczbie tej znalazło się ponad milion podróżnych, którzy nie osiągnęli jeszcze wieku emerytalnego. Pani Wilms pozytywnie oceniła również wymianę kulturalną oraz współpracę partnerską miast. Jako cennie we wzajemnych stosunkach minister wymieniła współpracę w zakresie wymiany czasopism oraz utrudnienia w pracy zachodniemieckich dziennikarzy na terenie NRD.

1 I Przewodnicząca Bundestagu Rita Süßmuth (CDU) zaapelowała do władz NRD o sprecyzowanie stanowiska w sprawie nawiązania oficjalnych kontaktów między Bundestagiem a Izłą Ludową NRD. Zdaniem pani Süßmuth pewną przeszkodą było nierówne traktowanie przez Berlin Wschodni poszczególnych parlamentarzystów zachodniemieckich.

1 I Były stały przedstawiciel RFN w NRD, Hans-Otto Bräutigam oświadczył w wypowiedzi dla AFP, iż Bonn i Warszawa życzą sobie „dokonania istotnych postępów” we wzajemnych stosunkach. „Aczkolwiek chodzi tu o problemy waż-

neitrudne dla obu stron, to będziemy mogli osiągnąć porozumienie przy założeniu, że obie strony podejmują odpowiednie wysiłki i wykażą dobrą wolę”. Genscher dodał, iż „zauważalne są poważne wysiłki podejmowane w PRL na rzecz przeprowadzenia reform”.

3 I Minister D. Wilms stwierdziła w wywiadzie dla kolońskiej gazety „Express”, że wizyta kanclerza Kohla w NRD byłaby w najbliższym czasie trudna do „wpasowania w obecny krajobraz polityczny”. W odniesieniu do kwestii wymiany parlamentarzystów między obu państwami niemieckimi minister powiedziała, że należałoby tu zagwarantować także uczestnictwo deputowanych z Berlina Zachodniego oraz członków komisji Bundestagu ds. wewnątrzniemieckich. Pani Wilms ponownie oceniła jako karygodną praktykę nieprzepuszczania przez granicę poszczególnych deputowanych.

3 I Wiceprzewodniczący frakcji parlamentarnej CDU/CSU Volker Rühe (CDU) zapowiedział udzielenie przez Bonn poparcia dla węgierskiej inicjatywy rozpatrzenia na forum ONZ polityki władz rumuńskich wobec mniejszości narodowych. Rühe wystąpił także z inicjatywą utworzenia specjalnego funduszu dla finansowania podróży obywateli NRD na Zachód oraz wezwał do intensyfikowania zachodnioeuropejskiej turystyki w NRD. Polityk zaapelował do przedsiębiorców z RFN o angażowanie się w budowę hoteli na terenie NRD.

3 I Parlamentarny sekretarz stanu w federalnym ministerstwie spraw wewnętrznych Horst Waffenschmidt (CDU) poinformował, że w 1988 r. na terenie obozów Friedland, Unna-Massen i w Norymberdze zarejestrowano 202 673 przesiedleńców. 39 832 przesiedleńców pocho-

dzi z NRD, 140 226 z Polski, 47 572 ze Związku Radzieckiego, 12 902 z Rumunii, 959 z Czechosłowacji, 763 z Węgier i 223 z Jugosławii. Z krajów zachodnich pochodzi 12 osób, z pozostałych krajów 26 osób.

3 I Policja bawarska poinformowała, że w 1988 r. granicę zachodnio-niemiecko-czechosłowacką przekroczyło nielegalnie 30 osób: 24 obywateli NRD, 4 obywateli Czechosłowacji i 2 Rumunów.

3 I Centrala w Salzgitter opublikowała dane, z których wynika, że w ubiegłym roku zarejestrowano 1232 „akty gwałtu” ze strony władz NRD.

3 I W radzieckim dzienniku „Izwestija” po raz pierwszy zamieszczono reklamę zagranicznej firmy. Odpowiednie porozumienie w tej sprawie podpisano przed dwoma miesiącami z zachodnioniemiecką „Burdą”.

4 I Podczas spotkania z dziennikarzami min. Genscher dał wyraz zafoskaniu tym, iż Polska mogłaby poczuć się w swych kontaktach z Bonn zepchnięta do drugiego szeregu, daleko za Związkiem Radzieckim.

4 I Rzecznik frakcji parlamentarnej CDU/CSU ds. polityki wewnątrzniemieckiej Eduard Lintner (CSU) poddał krytyce praktykę wykupywania przez Bonn więźniów politycznych z NRD.

5 I Przebywający w RFN z okazji IX zjazdu Niemieckiej Partii Komunistycznej (DKP) sekretarz KZ i członek Biura Politycznego KPZR Aleksandr Jakowlew spotkał się w Wiesbaden z ministrem Genscherem. Według doniesień zachodnich Genscher zaapelował do Związku Radzieckiego o dokonanie jednostronnej redukcji swego potencjału rakiet krótkiego zasięgu ze względu na przewagę ZSRR w tej kategorii broni. Rozmowa służyła również przygotowaniu wizyty Michaiła Gorbaczowa w RFN.

5 I Informacje prasy zachodnioniemieckiej na temat aktów przemocy na granicy między dwoma państwami niemieckimi wywołały oburzenie agencji ADN, która wszystkie doniesienia o przypadkach użycia broni na granicy nazywa „baśniami o strachach” (*Greuelmärchen*).

5 I Ministerstwo Łączności ZSRR powzięło decyzję zaprzestania zagłuszania audycji zachodnich stacji radiowych emitowanych w języku rosyjskim, w tym zachodnioniemieckiej *Deutsche Welle*.

6 I Przemawiający w Ratuszu Schöneberg nadburmistrz Berlina Zachodniego Eberhard Diepgen (CDU) wezwał Związek Radziecki do zajęcia „realistycznego stanowiska” w sprawie powiązań Berlina Zachodniego z RFN.

6 I „Rzeczpospolita” zamieściła wypowiedź H. Kohla. Kanclerz stwierdził m. in.: „Jest moim życzeniem, by możliwie szybko osiągnąć również z Polską Rzecząpospolitą Ludową trwałe ułożenie spraw i utworzenie drogi dla porozumienia narodów, szczególnie młodzieży. (...) Po obu stronach mamy do czynienia z długimi wykazami życzeń. Niektóre z nich na pewno niełatwo jest spełnić”.

6 I Agencja MTI poinformowała o podpisaniu umowy węgiersko-zachodnioniemieckiej w sprawie zatrudniania obywateli węgierskich na terenie RFN. Ok. 2,5 tys. robotników węgierskich będzie mogło uzyskać w przyszłości od władz zachodnioniemieckich zezwolenie na podjęcie pracy.

7 I Z okazji paryskiej konferencji poświęconej zakazowi broni chemicznej doszło do dwugodzinnego spotkania między ministrami H.-D. Genscherem i E. Szewardnadze. Według agencji DPA ustalono, iż radziecki minister przybędzie do Bonn w marcu br.

9 I Uczestniczący w konferencji paryskiej minister Tadeusz Olechowski przeprowadził rozmowę z H.-D. Genscherem. W wypowiedzi dla prasy zachodnioniemieckiej minister spraw zagranicznych zapowiedział, że jeszcze w tym roku kanclerz Kohl złoży wizytę w Polsce.

9 I Agencja *Tanjug* podała, że minister spraw zagranicznych SFRJ Budimir Lončar wystosował do H.-D. Genschera list, stwierdzający, że ponowne wprowadzenie przez władze RFN wiz dla Jugosłowian byłoby zgodne z osiągniętym poziomem stosunków między obu państwami. Agencja przypomina, że przedstawiciele RFN sugerowali taką możliwość w grudniu 1988 r.

9 I Kanclerz Kohl przyjął bawiącego w RFN A. Jakowlewa. Półtoragodzinna rozmowa dotyczyła przygotowywanej wizyty M. Gorbaczowa w Niemczech Zachodnich, aktualnego stanu stosunków między Wschodem a Zachodem oraz prowadzonych negocjacji rozbrojeniowych. Jakowlew spotkał się także z H.-D. Genscherem, O. Lambsdorffem, H.-J. Vogelmem oraz z przedstawicielami Partii Zielonych.

9 I Według „Bild Zeitung” czterech pragnących wyjechać na Zachód obywateli NRD od wielu dni przebywa w gmachu Stałego Przedstawicielstwa w RFN w Berlinie Wschodnim. Zarówno Stałe Przedstawicielstwo, jak i boński Urząd Kanclerski odmawiają skomentowania tej sprawy.

10 I „Bild Zeitung” podała, iż w budynku Stałego Przedstawicielstwa RFN w Berlinie schroniło się pięciu kolejnych uciekinierów. W ambasadzie RFN w Pradze przebywa natomiast 6 obywateli NRD. Rzecznik rządu federalnego Friedhelm Ost zaapelował do dziennikarzy o wyrozumiałość, gdyż ze względu na rodzaj sprawy nie może udzielić żadnego oficjalnego wyjaśnienia.

10 I Helmut Kohl powiedział dziennikarzowi „Die Welt”, że nie ma jeszcze „żadnych konkretnych planów” złożenia wizyty w Warszawie. Wypowiedź kanclerza stoi w sprzeczności z oświadczeniem min. Genschera. W dalszej części wywiadu Kohl stwierdził, że obecnie brak jest perspektyw na oficjalną podróż do NRD.

10 I Władze zachodniemieckie poinformowały, że w lipcu ub. r. został aresztowany 62-letni mieszkaniec Hamburga Edward Romanowski, zamieszkujący w RFN od 1953 r. Romanowskiemu zarzuca się „szczególnie poważny akt szpiegostwa” na rzecz polskiego wywiadu.

10 I Agencja ADN zdementowała stwierdzenie rzecznika rządu RFN F. Osta, jakoby w ostatnich dniach na granicy między obu państwami niemieckimi dwukrotnie strzelano do uciekinierów z NRD.

10 I „Die Welt” zamieściła wywiad z członkiem kierownictwa Kościoła Ewangelickiego w NRD Manfredem Stolpe, który pośdał ocenie obowiązujące od 1 stycznia br. nowe przepisy władz NRD w sprawie wyjazdów obywateli tego kraju za granicę.

11 I Na konferencji prasowej w Bonn H. Kohl oznajmił, że w roku bieżącym RFN nadal będzie angażować się na rzecz postępu w dialogu Wschód-Zachód, w tym kontekście centralne znaczenie ma oczekiwana tu wizyta M. Gorbaczowa. Kanclerz dał też wyraz nadziei, że jego podróż do Warszawy dojdzie w tym roku do skutku. Zmiana stanowiska Kohla w tej ostatniej kwestii nastąpiła w wyniku rozmowy z min. Genscherelem.

11 I Wschodnioblerliński adwokat Wolfgang Vogel powiedział dziennikarzom, że wszyscy obywatele NRD, którzy w ostatnich dniach schronili się w Stałym Przedstawicielstwie RFN w Berlinie, opuścili gmach z własnej woli. Według agencji DPA w ostatniej fazie konfliktu w budynkach znajdowało się ok. 20 obywateli NRD.

12 I Na zorganizowanej przez Związek

Wypędzonych konferencji prasowej sekretarz generalny tej organizacji Hartmut Koschyk nawiązując do planowanej wizyty kanclerza Kohla w Polsce powiedział, że podróż ta będzie miała „sens tylko wtedy, gdy Niemcom na terenach za Odrą i Nysą oraz w PRL zostaną zagwarantowane prawa grupy narodowościowej. Dalsza pomoc gospodarcza może być udzielona tylko wówczas, gdy Warszawa zapewni konkretną poprawę w sferze praw ludzkich dla żyjących tam Niemców”.

14 I Minister Genscher w wywiadzie dla stacji radiowej „Hessischer Rundfunk” stwierdził, że przyszłotygodniowa wizyta premiera Mieczysława F. Rakowskiego w RFN przyczyni się do poprawy w stosunkach bilateralnych, a jednocześnie pozwoli stworzyć warunki dla podróży kanclerza Kohla do Warszawy jeszcze w tym roku.

15 I Przemawiając na przedwyborczej imprezie zachodnioblerlińskiej CDU kanclerz Kohl opowiedział się m.in. za pojednaniem z Polską oraz za rozwinięciem wymiany młodzieżowej między PRL a RFN. Kohl powiedział także: „Nie ma żadnej ceny, która mogłaby nas skłonić do odstąpienia od polityki jedności narodowej”. Kanclerz ostrzegł także przed próbami lub spekulacjami zmierzającymi do uczynienia z Niemiec strefy neutralnej i zapowiedział, że Berlin — który jest stolicą narodu niemieckiego — zostanie włączony do wszystkich rokowań Wschód-Zachód.

15 I Agencja DPA podała, że wśród osób, które doznały obrażeń podczas demonstracji w Pradze znaleźli się pracownicy zachodniemieckiej telewizji.

16 I Tygodnik „Der Spiegel” zamieścił rozmowę z ministrem przemysłu PRL Mieczysławem Wilczkiem.

17 I W Uniwersytecie Warszawskim wręczono dyplom doktora *honoris causa* wybitnemu zachodniemieckiemu historykowi i politologowi prof. Hansowi-Adolfowi Jacobsenowi.

17 I Agencja CTK poinformowała, że w 1989 r. zacznie ukazywać się czeska wersja zachodniemieckiego magazynu mód „Burda”. Edycja ta, której koszty pokrywane będą z dochodów uzyskanych z reklam firm zagranicznych na terenie Czechosłowacji, ukazywać się będzie raz na kwartał w nakładzie stutysięcznym.

17 I W Bonn doszło do spotkania między ministrem stanu zachodniemieckiego MSZ Helmutem Schäferem (FDP) a metropolitą Mińska i Białorusi Filaretem. Rozmowa, podczas której rozważano możliwości pogłębiania kontaktów

między kościołami obu krajów, zbiegło się z uroczystym otwarciem w jednym z kościołów bońskich wystawy „1000 lat Kościoła w Rosji”. Otwarcia dokonał prezydent federalny Richard von Weizsäcker.

18 I Występujący na konferencji KBWE w Wiedniu minister H.-D. Genscher podkreślił, że głębokie zmiany w ZSRR i niektórych krajach socjalistycznych przyczyniły się w znacznym stopniu do sukcesu konferencji. Minister stwierdził, iż RFN i Polska zamierzają w bieżącym roku otworzyć nowy rozdział we wzajemnych stosunkach. Genscher opowiedział się jednocześnie za stworzeniem warunków sprzyjających ochronie praw mniejszości narodowych, przestrzeganie tych praw spowoduje m.in. zmniejszenie liczby wniosków wyjazdowych. Zachodnioniemiecki polityk poddał krytyce postępowanie sił porządkowych podczas niedawnych zajęć w Pradze i Lipsku. Jako „relikt z poprzedniej epoki” określił Genscher mur berliński.

18 I Podczas wiedeńskiej konferencji KBWE minister spraw zagranicznych PRL Tadeusz Olechowski przeprowadził rozmowę z H.-D. Genscherelem.

19 I Przywódca NRD Erich Honecker w ostry sposób zareagował na wypowiedzi H.-D. Genschera i sekretarza stanu USA George'a Schultza podczas wiedeńskiej konferencji KBWE. Zdaniem Honeckera mur berliński będzie istniał jeszcze 50, a nawet 100 lat. Ta „antyfaszystowska ściana ochronna” potrzebna jest w celu zachowania stabilizacji i pokoju w Europie.

19 I Podczas poświęconej „polityce europejskiej” debaty *Bundestagu* frakcje parlamentarne CDU/CSU oraz FDP przedłożyły wspólny wniosek, przypominający konstytucyjny postulat zjednoczenia Niemiec i stwierdzający, iż „bez przewyżczenia niemieckiego podziału niemożliwe będzie także przewyżczenie podziału Europy i odwrotnie”. Postuluje się, by w układzie dotyczącym Unii Europejskiej został sprecyzowany wspólny cel — przewyżczenie podziału Niemiec i Europy. W trakcie debaty deputowany Freimut Duve (SPD) zaproponował, by dla upamiętnienia niemieckiej napaści na Polskę wystosować zaproszenie dla premiera PRL w celu umożliwienia mu wystąpienie obok kanclerza federalnego w zachodnioniemieckim *Bundestagu* w ramach tzw. godziny pamięci 1 września 1989 r.

19 I Rzecznik prezydenta R. von Weizsäckera poinformował, że b. czechosłowackiemu ministrowi spraw zagranicz-

nych Jiří Hajkowi uniemożliwiono wyjazd na uroczystość jubileuszową z okazji 75 urodzin Willy Brandta.

20-23 I Na zaproszenie prezydenta R. von Weizsäckera, wystosowane z okazji jubileuszu 75 urodzin Willy Brandta, z prywatną wizytą przebywał premier M. F. Rakowski. Polski gość spotkał się ponadto z H. Kohlem, R. Süßmuth, H.-D. Genscherelem, H.-J. Voglem, J. Rauem, H. Haussmannem, E. Breitem i innymi politykami, a także z grupą biznesmenów zachodnioniemieckich. W komunikacie po rozmowie Rakowski-Kohl poinformowano o mianowaniu pełnomocników, którzy zajmą się ostatecznym sfinalizowaniem rozmów dwustronnych. Ze strony kanclerza pełnomocnikiem został szef wydziału polityki zagranicznej w Urzędzie Kanclerskim, osobisty doradca Kohla, Horst Teltschik. Według DPA stroną polską reprezentować będzie kierownik wydziału zagranicznego KC PZPR Ernest Kucza. Srodki masowego przekazu RFN z nieukrywanym zaskoczeniem wskazują na nader owocny przebieg wizyty polskiego premiera. Według agencji DPA „pieniądz będzie tym czynnikiem, który wprowadzi ruch i ożywienie do dwustronnych stosunków. Trzeba będzie przy tym wyjaśnić wiele skomplikowanych zagadnień finansowych”.

20 I Poinformowano o przybyciu do stolicy NRD nowego kierownika Stałego Przedstawicielstwa RFN. Jest nim Franz Bertele, prawnik i zawodowy dyplomata, ostatnio dyrektor ministerialny bońskiego MSZ.

21 I Parlamentarny sekretarz stanu w federalnym ministerstwie ds. stosunków wewnątrzniemieckich Otfried Hennig (CDU) wystosował na łamach „Neue Westfälische Zeitung” apel do kierownictwa NRD o dokonanie zasadniczych zmian w kodeksie karnym. Zmiany takie winny zdaniem Henniga nastąpić w następstwie postanowień wiedeńskiej konferencji KBWE.

21 I Przemawiający w Berlinie Zachodnim przewodniczący frakcji parlamentarnej CDU/CSU Alfred Dregger (CDU) wezwał do rozebrania muru berlińskiego, określając przy tym przywódcę SED jako „zatwardziałego stalinowca”. Wypowiedź Dreggera wiąże się z wystąpieniem Honeckera przed dwoma dniami.

24 I Przewodniczący FDP hr. Otto Lambdorff powiedział, że na przestrzeni ostatnich 12 miesięcy klimat polityczny w NRD uległ znacznemu pogorszeniu.

25 I W stolicy NRD podpisano nowe porozumienie między władzami tego

kraju a senatem Berlina Zachodniego w sprawie kolejowego obrotu towarowego.

25 I Rzecznik frakcji parlamentarnej SPD ds. polityki zagranicznej Karsten Voigt oznajmił, że federalny minister obrony Rupert Scholz (CDU) powinien jak najrychlej udać się do wschodniego Berlina w celu przeprowadzenia rozmów ze swym enerdownskim kolegą Heinzem Kesslerem. Zdaniem Voigta po zapowiedzianej przez NRD redukcji wojsk tego kraju konieczne jest, aby ministrowie obrony obu państw omówili sprawę dalszego ograniczenia zbrojeń konwencjonalnych.

25 I Prezydium Związku Wypędzonych (BdV) na czele z Herbertem Czają spotkało się z zarządem frakcji parlamentarnej SPD pod przewodnictwem Hansa-Jochena Vogla. Omówiono m.in. problem przesiedleńców z krajów socjalistycznych oraz kwestię praw grup narodowościowych i mniejszościowych.

26 I Rzecznik federalnego ministerstwa gospodarki poinformował, że do RFN przybyła na dwudniowe rozmowy grupa przedstawicieli ZSRR, którzy wchodzią w skład mieszanej niemiecko-radzieckiej komisji ds. współpracy gospodarczej. Rozmowy posłużą przygotowaniu gospodarczej części wizyty Michaiła Gorbaczowa w Bonn. Właściwe posiedzenie mieszanej komisji odbędzie się 6 i 7 kwietnia br.

26 I Rzecznik prasowy polskiego MSZ Stefan Staniszewski poinformował, że w br. przybędzie do Polski kanclerz Kohl. Agencja *Associated Press* zauważa w swej relacji, że Staniszewski nie wspominał o ewentualnej wizycie prezydenta R. von Weizsäckera.

26 I Zdaniem rzecznika prezydenta federalnego ustalenie daty wizyty R. von Weizsäckera w Warszawie jest jeszcze niemożliwe z uwagi na rozpoczynające się dopiero rozmowy pomiędzy rządami RFN i PRL. Od wyniku tych rozmów uzależnia się też ewentualną wizytę kanclerza Kohla.

26 I Polska Agencja Prasowa podała, że po śmierci Józefa Cyrankiewicza wpłynęły kondolencje od przewodniczącego SPD H.-J. Vogla.

28 I „Frankfurter Rundschau” podała, że oprócz H. Czai, który wystąpił z propozycją przyjazdu prezydenta federalnego do Warszawy w rocznicę podpisania paktu Ribbentrop-Mołotow (tj. 23 sierpnia), także przewodniczący CSU Theo Wajgel skrytykował pomysł prezydenta podróży do Polski w dniu 1 września br.

28 I Jak oświadczył rzecznik rządu federalnego, Zachód nie powinien osłabiać swej zdolności bojowej w obliczu jednostronnych posunięć rozbrojeniowych państw Układu Warszawskiego, gdyż Wschód i tak dysponuje przewagą militarną nad krajami NATO.

29 I Wiceprzewodniczący frakcji parlamentarnej SPD Horst Ehmke stwierdził, iż jest wstrząśnięty faktem, że chadecja bezpośrednio po zakończeniu rozmów Rakowskiego w RFN „nie ma niczego innego do roboty, jak obciążać spekulacjami i niepożądanymi radami” sprawę ewentualnej podróży prezydenta Weizsäckera do Warszawy w 50. rocznicę niemieckiej napaści na Polskę.

30 I Rzecznik rządu federalnego poinformował, że Michaił Gorbaczow przybędzie do RFN w dniu 12. czerwca br. W trakcie wizyty, która potrwa 4 dni, radziecki przywódca odwiedzi Bonn, Monachium i Stuttgart. Przewidziane jest wcześniejsze przybycie do Bonn min. Eduarda Szewardnadze w celu przygotowania ostatnich szczegółów wizyty Gorbaczowa.

30 I Członkowie goszczącej na Węgrzech delegacji zachodniemieckich parlamentarzystów na czele z Otto Schillem (Partia Zielonych) spotkali się z ministrem Imre Pozsgayem, przewodniczącym węgierskiego Zgromadzenia Narodowego Istvánem Stadingerem oraz przedstawicielami ministerstwa spraw wewnętrznych. Następnego dnia delegacja przebywała w Debreczynie, odwiedzając przebywających tam uchodźców z Rumunii.

31 I Na zaproszenie Ericha Honeckera z oficjalną czterodniową wizytą przybył do stolicy NRD premier krajowy Slezewiku-Holsztyna Björn Engholm (SPD). Relacjonując przebieg spotkania Honecker-Engholm agencja ADN przypomniała wspólny dokument SED i SPD, w którym obie partie opowiedziały się za powszechnym zakazem broni chemicznych i za utworzeniem w Europie strefy wolnej od tego rodzaju broni. Agencja DPA stwierdza, że w wyniku rozmowy postanowiono włączyć Kilonię do tzw. małego ruchu granicznego. Według Engholma zdołano osiągnąć postępy w kwestii praw połowowych dla zachodniemieckich rybaków na wodach Zatoki Łubeckiej. Polityk z RFN spotkał się też z ministrami: ds. ochrony środowiska i gospodarki wodnej, Hansem Reicheltem oraz kultury, Hansem-Joachimem Hoffmannem, a także sekretarzem KC SED Günterem Mittagiem.

— W styczniu ukazały się w RFN

wspomnienia Günтера Guillaume'a, za-tytułowane *Die Aussage* (428 ss.), książka zdemaskowanego w 1974 r. enerdownskiego szpiega, b. sekretarza kanclerza Brandta.

Luty

2 II Nowy szef Stałego Przedstawicielstwa RFN w NRD Franz Bertele wręczył Erichowi Honeckerowi listy uwierzytelniające. W trakcie rozmowy Honecker podkreślił, że stosunki między obu państwami niemieckimi są istotnym czynnikiem stabilizacji w Europie.

3 II W Bonn odbyło się pierwsze spotkanie osobistego pełnomocnika premiera PRL Ernesta Kuczy z pełnomocnikiem kanclerza federalnego Horstem Teltschikiem.

3 II W obszernym wywiadzie zamieszczonym na łamach „Süddeutsche Zeitung” H. Kohl stwierdził, że uważa za „absolutnie niepotrzebną” dyskusję wokół planowanej wizyty prezydenta federalnego w Polsce 1 września br. Kanclerz dodał, że toczące się rokowania między przedstawicielami obu państw „są trudne i ważne. Jeżeli zakończą się pomyślnie, do czego chciałbym się przyczynić, zapadnie decyzja w sprawie mojej wizyty w Warszawie. Następnie ustalony będzie termin wizyty prezydenta”.

3 II Do Warszawy przybyła delegacja Komisji ds. Młodzieży, Rodziny, Kobiet i Zdrowia *Bundestagu* wraz z przewodniczącą komisji dr Heike Wilms-Kregel (Partia Zielonych). Goście spotkali się z min. Aleksanderem Kwaśniewskim, podczas rozmowy omawiano sprawy dotyczące wymiany młodzieżowej między Polską a RFN. Delegacja zapoznała się także z problemami ochrony zdrowia w Polsce oraz z działalnością odpowiedniej komisji Sejmu.

4 II Z czterodniową wizytą przybyła do NRD sześciuosobowa grupa oficerów i podoficerów *Bundeswehry*. Po raz pierwszy doszło do bezpośrednich rozmów między żołnierzami obu państw na temat bezpieczeństwa i współpracy w Europie. Do tej pory ograniczano się do przyjmowania oficjalnych obserwatorów na manewrach.

4 II W wystąpieniu telewizyjnym premier M. F. Rakowski stwierdził: „RFN jest naszym pierwszym partnerem handlowym na Zachodzie. Jednocześnie jesteśmy tam bardzo mocno zadłużeni. Ponieważ nie stać nas na spłacenie zaciągniętych długów, spłacamy jedynie odsetki, choć w ograniczonej wielkości — ok. 2 mld dolarów rocznie w ostat-

nich 8 latach. Chodzi więc o to, aby rząd RFN wyszedł nam naprzeciw i stworzył korzystniejsze warunki finansowo-kredytowe”.

5 II Dziennik „Berliner Morgenpost” poda, że w 1988 r. na terenie RFN i Berlina Zachodniego osiedliło się prawie 40 tys. obywateli NRD. Z liczby tej 1094 osoby zostały wykupione z więzień NRD przez władze zachodnioniemieckie.

7 II Przebywający w Polsce parlamentarny sekretarz stanu w federalnym ministerstwie środowiska, przyrody i bezpieczeństwa reaktorów Martin Grüner (FDP) przyjęty został przez ministra ochrony środowiska i zasobów naturalnych Józefa Kozioła.

8 II Goszczący w Warszawie wiceprzewodniczący frakcji socjaldemokratycznej w *Bundestagu*, członek zarządu SPD Horst Ehmke przyjęty został przez Wojciecha Jaruzelskiego. Przedmiotem rozmowy były m.in. możliwości oddziaływania SPD na przyspieszenie procesu normalizacji między Polską a RFN. Następnego dnia Ehmke spotkał się z M. F. Rakowskim.

8 II Do Polski przybyła z trzydniową wizytą wiceprzewodnicząca *Bundestagu* z ramienia SPD Annemarie Renger, która omówiła następnie z przedstawicielami władz PRL niektóre problemy gospodarcze. Pani Renger towarzyszyli dyrektor generalny koncernu *Siemens*, Otto Georg, oraz parlamentarny sekretarz frakcji SPD w *Bundestagu*, Helmut Bekker. Goście z RFN przeprowadzili m.in. rozmowy z M. F. Rakowskim, I. Sekułą i M. Wilczkiem.

9 II W wywiadzie dla rozgłośni radiowej *Deutsche Welle* pełnomocnik kanclerza ds. rokowań z Polską H. Teltschik stwierdził: „Sukces polskich reform zależy od tego, w jakim stopniu zachodni Europejczycy — i w tym właśnie RFN odgrywa ważną rolę — zintensyfikują współpracę z Polską, a więc pomogą jej gospodarczo. Muszą być po temu stworzone warunki polityczne w Polsce”.

10 II Przedstawiciel zachodnioniemieckiej centrali związków zawodowych DGB wręczył w Warszawie zaproszenie dla Lecha Wałęsy do złożenia wizyty w RFN. Przewodniczący „Solidarności” przyjmując zaproszenie uzależnił termin podróży od rozwoju sytuacji w Polsce.

10 II Przebywająca w Warszawie dr Heike Wilms-Kregel została przyjęta przez marszałka Sejmu Romana Malinowskiego. Pani Wilms-Kregel poinformowała, że z jej inicjatywy powstaje w RFN niemiecko-polskie towarzystwo

medyczne oraz koło przyjaciół Centrum Zdrowia Dziecka.

10 II Agencje prasowe informują, że technicy radzieccy i zachodni Niemcy przygotowują otwarcie tzw. gorącej linii pomiędzy Urzędem Kanclerskim a Kremlem.

12 II Jak podaje „Welt am Sonntag”, według danych Federalnego Urzędu Informacji jeszcze ok. 1,5 mln obywateli NRD pragnie emigrować do RFN. Z liczby tej podobno od 600 tys. do 1 mln osób złożyło już wnioski wyjazdowe.

13 II Podczas spotkania amerykańskiego sekretarza stanu Jamesa Bakera z min. H.-D. Genscherem poruszono m.in. problem polityki reform w Związku Radzieckim i niektórych innych krajach socjalistycznych.

14 II W obszernym wywiadzie zamieszczonym na łamach biuletynu „Parlamentarisch-politischer Pressedienst” Horst Ehmke stwierdził: „Nie mogę sobie wyobrazić, by kanclerz przybył do Warszawy z pustymi rękoma, by złożyć wizytę po to, aby po niej znów toczyły się rokowania”.

17 II W wypowiedzi dla agencji DPA przyszyły przewodniczący chadeckiej Fundacji im. Konrada Adenauera Bernhard Vogel poinformował, że Fundacja powinna skoncentrować się na śledzeniu zmian w krajach socjalistycznych, a przede wszystkim w Związku Radzieckim i Polsce. Vogel dodał, że jest zrozumiem, iż Fundacja zainteresowana jest nawiązaniem kontaktów z Polską, najbardziej chrześcijańskim krajem w Europie. Polityk chadecki przypomniał także, że w ramach Fundacji zdołano już zorganizować kilka podróży informacyjnych do „drugiej części Niemiec”.

17 II Według agencji ADN Akademia Nauk Społecznych przy KC SED i zbliżona do SPD Fundacja im. Friedricha Eberta utworzyły wspólną grupę roboczą ds. przestrzegania praw człowieka. Głównym przedmiotem zainteresowania grupy ma być badanie zależności między bezpieczeństwem, odprężeniem i budową środków zaufania w Europie a przestrzeganiem praw człowieka.

17 II Czteroosobowa rodzina pochodząca z okręgu poczdamskiego wtargnęła własnym samochodem na podwórze Stałego Przedstawicielstwa RFN w Berlinie Wschodnim, przełamując barierę i raniąc funkcjonariuszy Policji Ludowej NRD.

18 II Trzydniową wizytę na Węgrzech zakończył federalny minister oświaty i nauki Jürgen W. Möllemann (FDP). Zachodni Niemiec gość przeprowadził

rozmowy ze swym węgierskim kolegą Tiborem Czibere. Zwrócono m.in. uwagę na możliwości niesienia przez RFN pomocy w zakresie oświaty dla mniejszości niemieckiej zamieszkującej Węgry. Möllemann oznajmił, że w pierwszej połowie br. przybędzie do Budapesztu kanclerz Kohl.

18 II Rzecznik ds. polityki zagranicznej frakcji parlamentarnej CDU/CSU Michaela Geiger (CSU) wezwała bońskie MSZ do zainicjowania bardziej twardego kursu wobec Rumunii. Zdaniem pani Geiger Republika Federalna powinna uczynić wszystko, aby to, co dzieje się w Rumunii, zostało rozpatrzone przez Komisję Obrony Praw Człowieka ONZ.

19 II W opublikowanym przez rzecznika rządu federalnego Friedhelma Osta oświadczeniu stwierdzono m.in., iż obie strony, tj. Wschód i Zachód, muszą uświadomić sobie, że ewentualne daleko idące przemiany w Polsce, na Węgrzech oraz w Związku Radzieckim stworzą szansę „porozumienia i współpracy. Szansę tę muszą wykorzystać ci wszyscy na Wschodzie i Zachodzie, którzy pragną pokojowego przewyciężenia podziału Europy”.

20 II Ekspert SPD ds. polityki zagranicznej Karsten Voigt powiedział, że Związek Radziecki powinien dokonać jednostronnych redukcji rakiet krótkiego zasięgu wystrzeliwanych z wyrzutni naziemnych.

20 II Rozgłoszonia BBC rozpoczęła w serwisie polskim emitowanie tekstu eseju Jacka Maziarskiego *My i Niemcy*. Esej pochodzi z wydanej w Polsce poza cenzurą publikacji *Myśli o naszej Europie*.

21 II W wywiadzie dla magazynu ilustrowanego „Quick” przewodniczący CSU Theo Waigel stwierdził, że prezydent federalny nie przybędzie do Polski w dniu 1 września br. Według doniesień agencyjnych wystąpienie Waigla wywołało irytację prezydenta R. von Weizäckera.

22 II Karsten Voigt (SPD) oznajmił, że ZSRR rozmieścił w ostatnich latach na 150 wyrzutniach nowoczesne rakiety krótkiego zasięgu. Z liczby tej 96 wyrzutni znajduje się w NRD, 42 w Czechosłowacji i 12 na terenie Polski. Moskwa może w tej sytuacji zdaniem Voigta spokojnie dokonać redukcji tego rodzaju rakiet bez zwiększania swego ryzyka.

22 II We wspólnym komunikacie opublikowanym po spotkaniu między członkami kierownictwa CSU a prezydium Związku Wypędzonych stwierdzono m.in., że kredyty dla państw socjalistycznych

mogą być udzielane tylko wówczas, gdy „żyjącym tam Niemcom przyznane zostaną prawa grup narodowościowych oraz prawa człowieka”.

22 II Gazeta „Neues Deutschland” w ostrych słowach skrytykowała federalnego ministra obrony Ruperta Schozla (CDU) za podtrzymywanie „wizerunku wroga” w celu uzasadnienia konieczności dalszych zbrojeń.

23 II Erich Honecker przyjął premiera Badenii-Wirtembergii Lothara Spätha (CDU). Według DPA podczas rozmowy omawiano stan stosunków między obu państwami niemieckimi, a w tym kontekście także sprawę incydentu na granicy z Berlinem Zachodnim w dniu 6 lutego, kiedy to jeden z uciekinierów został zastrzelony, a drugi raniony. Następnego dnia Späth spotkał się z odpowiedzialnym za problematykę gospodarczą sekretarzem KC SED Günterem Mittagiem, ministrem ds. nauki i techniki Herbertem Weizem oraz czołowymi reprezentantami Akademii Nauk NRD. Rozpatrzono projekt umowy partnerskiej między uniwersytetami w Stuttgarcie i Karl-Marx-Stadt.

24 II Burmistrz Hamburga Henning Vorscherau (SPD) rozmawiał w stolicy NRD z Erichem Honeckerem. Gość z RFN spotkał się też z ministrem handlu zagranicznego Gerhardem Beilem, z którym omawiał m.in. kwestię wymiany towarowej między Hamburgiem a NRD. Poruszono również sprawę włączenia Hamburga do tzw. małego ruchu granicznego.

25 II Prasa polska poinformowała o zamiarze utworzenia Towarzystwa Polska-RFN. Na czele tymczasowego za-

ządu stoi wiceprezes Polskiej Akademii Nauk, profesor Władysław Markiewicz.

26 II Kanclerz Kohl przyjął przebywającą w RFN delegację władz miejskich w Wernigerode (okręg Magdeburg). Delegacja Wernigerode przebywa w Parlamencie Reńskim w celu podpisania umowy o nawiązaniu stosunków partnerskich z Neustadt (Nadrenia-Palatynat).

28 II Z tygodniową wizytą przybył do Polski przewodniczący Niemiecko-Polskiej Grupy Parlamentarnej Hans Koschnick (SPD). Gość z RFN przyjechał na zaproszenie swego polskiego odpowiednika, posła Manfreda Gorywody.

28 II W Bonn rozpoczęły się konsultacje polsko-zachodniemieckie na temat środków masowego przekazu. Rzecznik rządu federalnego Fiedhelm Ost przyjął kierownika delegacji polskiej, dyrektora departamentu prasy i informacji w warszawskim MSZ, Stefana Staniszewskiego.

28 II Według agencji DPA handel „wewnętrzniemiecki” w 1988 r. nadal utrzymywał się na wysokim poziomie. Obroty sięgały 14,2 mld DM, tj. o 2% mniej niż w 1987 r. Eksport do NRD zmalał o 7%, do sumy 6,84 mld DM, natomiast eksport wzrósł o 3% do — 7,3 mld DM.

— W ostatnich dniach lutego popularna prasa zachodniemiecka zamieszczała szereg artykułów krytykujących otrzymywanie przez przesiedleńców z Polski emerytur i innych świadczeń z tytułu ubezpieczeń społecznych. Formułowano pogląd, jakoby świadczenia te były zbyt wysokie.

Opracowanie: Stanisław Żerko

